

Transit Amicorum Patrick Lateur

DANK AAN PATRICK LATEUR

EEN VRIENDENGROET VOOR EEN ONTSLAGNEMEND HOOFDREDACTEUR

In 1995 werd Patrick Lateur hoofdredacteur van het tijdschrift *Vlaanderen*. Nu, tien jaar later, heeft hij de wens uitgedrukt om wat afstand te kunnen nemen van de dagelijkse werking van het kunsttijdschrift. In het voorbije decennium heeft Patrick met veel enthousiasme tientallen themanummers begeleid en bijgestuurd. Tegelijkertijd hertekende hij voor een stuk de interne werking van ons tijdschrift. Op een subtiele manier is hij er steeds in geslaagd bruggen te slaan tussen de stevige tradities waar *Vlaanderen* zich uit ontwikkeld heeft en de uitdaging van een ruimere culturele horizon. Door een continue inzet en soepele diplomatie heeft hij dit proces in vaste banen geleid. Met joviale, maar scherpe, aandacht droeg hij steeds bij tot de positionering van het *Kunsttijdschrift Vlaanderen* temidden van de culturele en literaire tijdschriften. In het huidige medialandschap is het niet eenvoudig om met beperkte middelen en op basis van vrijwilligerswerk vijf maal per jaar een product voor te leggen dat toch een kwalitatieve signatuur draagt. Met veel aandacht voor mensen én waarden heeft Patrick Lateur zich daar tien jaar lang intens voor ingezet. Ondertussen profileerde hij zich ook als een opmerkelijke literair vertaler.

Net als een hoofdredacteur is een vertaler ook een handige diplomaat die verzoenende taal spreekt en gefascineerd nieuwe horizons aftast. De literair vertaler ondervraagt geduldig zijn/haar brontaal en valt onderzoekend terug op het eigen idioom waaraan hij onverwachte metaforen of frisse blikopeners ontleent. Zo haalt hij subtiel de schakeringen van een vreemde cultuur binnen en maakt die voor de lezer toegankelijk. Vertalen is – zoals een tijdschrift leiden – vaak een kwestie van *l'art du possible*: continue beslissingen nemen en hopen dat het eindresultaat overtuigend is.

De kernredactie en de redactieraad wensen hun ontslagnemende hoofdredacteur veel succes en artistieke vreugde toe. Bij deze gelegenheid bieden we hem graag een symbolisch boeketje aan. Een fijne lezer die de auteur is van enkele opmerkelijke poëzievertalingen, huldigen we met een uitgebreide aflevering van de rubriek *Transit*. We danken terzelfder tijd de vele vertalers die voor deze feestelijke bloemlezing een speciale vertaling uitwerkten of selecteerden. Hun enthousiasme om mee te werken aan dit *Transit Amicorum Patrick Lateur* deed ons een bijzonder genoegen. Zo werd deze rubriek een kleurrijke mozaïek uit verschillende talen, genres en literaire periodes.

Andries Welkenhuysen licht zijn keuze met een bescheiden *understatement* als volgt toe:

‘Voor mijn goede vriend (en oud-student!) Patrick heb ik graag iets speciaals geknutseld: een “dietsce oversettinge” van een Latijns *Carmen Buranum*. Officieel is het nr. 130 in de wetenschappelijke

Patrick Lateur

lijke editie; van deze “zwanenklacht” werden drie strofen en het refrein door Carl Orff als nr. 12 in zijn *Carmina Burana* opgenomen.’ Ook Vincent Hunink heeft een stuk geselecteerd dat een classicus ongetwijfeld zal smaken: een fragment uit Petronius’ *Satyricon*.

Onder de titel ‘De inspiratie, de buik en de dichter’ leidt Patrick Derynck ons naar het werk van Persius: ‘In de proloog op zijn satiren zegt de Romeinse dichter Persius (34-62), auteur van zes satiren die samen goed zijn voor 650 verzen, dat de traditionele inspiratiebronnen van dichters niet aan hem zijn besteed. Honger en geld zijn in staat “dichters” boven zichzelf te laten uitstijgen...’

Met de Italiaan Eugenio Montale (1896-1981) blijven we in een regio waar Lateur zich thuisvoelt. Onder de titel ‘Aan mijn moeder’ brengt Frans Denissen een Italiaans gedicht dat hij in de volgende toelichting met de Griekse wereld verbindt: ‘Het gedicht komt uit de bundel *La bufera e altro* (1956) en is geschreven in 1942, kort na de dood van Montale’s moeder. De Mesco-kaap is een met wijngaarden bebouwd landpunt vlak bij het dorp Monterosso in Ligurië, waar Montale zijn jeugd heeft doorgebracht. Op de achtergrond speelt de Tweede Wereldoorlog (‘de strijd der levenden’), die overal in de bundel aanwezig is. Het thema is het gesprek dat Montale, als agnosticus, vaak met zijn gelovige moeder over onsterfelijkheid heeft gevoerd. Een onvermijdelijk verlies in de vertaling is, dat bij de *coturnici* (steenpatrijzen) ongetwijfeld de associatie met de cothurnen van de Griekse tragedie heeft meegespeeld. Even overwogen om er ‘treurspreuwen’ van te maken, maar ik heb er geen idee van of deze vogel ook in Ligurië voorkomt.’

De vertalingen van Ivo van Strijtem en Lisette Keustermans brengen ons naar Scandinavië. Van Strijtem biedt ons een gedicht aan van Werner Aspenström (1918-1997), een auteur die hij 'een van mijn Zweedse lievelingsdichters' noemt en uit wiens bundel *Enskilt och allmänt* (1991) hij 'Koorts' vertaalde. Keustermans opteerde voor twee gedichten van Eva Ström uit de recente bundel *Rött vill rött* (2004, *Rood wil naar rood*): 'Liebfrauenkirche' en 'Visioenen van Birgitta'. 'In de kloosterkerk van Vadstena bevindt zich een middeleeuws houten heiligenbeeld, waarvan de armen zijn verdwenen. Het is een voorstelling van de Zweedse mystica, de heilige Birgitta (ca. 1303 – 1373), op het moment dat zij haar openbaringen ontvangt. Het inspireerde de geneesheer-dichter Eva Ström (1947) tot een persoonlijke interpretatie van Birgitta's religieuze extase.'

Piet Thomas, die jarenlang – samen met Edmond Ottevaere – de rubriek 'Transit' gecoördineerd heeft, grijpt terug naar een van zijn Rilkevertalingen, een dichter die hem al decennia fascineert en van wie hij heel wat werk vertaalde. Het werd een vertaling van een vers uit *Das Stundenbuch*. Peter Versteegen koos voor 'Doggerel by a Senior Citizen' van W.H. Auden. Het lange gedicht biedt hij aan onder de titel 'Gerijmel van een oudere heer'. Uit de Franstalige poëzie wordt een gevarieerde keuze gemaakt. Stefaan van den Brent vertaalde een fragment uit Emile Verhaerens 'Les heures d'après-midi' en Paul Claes stond ons een Péguy-vertaling af. 'Mors' van Victor Hugo nemen we op in een vertaling van Koen Stassijns. 'Autrement dit, l'amour' is werk van Francis Dannemark uit de bundel *La longue course* (2000), de vertaling is van Hilde Keteleer.

Jan H. Mysjkin brengt ons in contact met een Roemeens gedicht van Lucian Blaga (1895-1961) van wie hij getuigt: 'Lucian Blaga is een ijkpunt van de Roemeense moderne poëzie. Hij maakt deel uit van de rijke generatie schrijvers, die tussen de twee wereldoorlogen een identiteit wilde geven aan het groot-Roemeense rijk. Bij de communistische machtsovername kreeg hij publicatieverbod. Bijgaand gedicht stamt uit de bundel *De grote doorreis* uit 1924, dat algemeen als zijn hoofdwerk wordt beschouwd.' Bart Vonck vertaalt een recent gedicht van José Ovejero: uit de bundel *El estado de la nación* (2002) selecteerde hij een bijzonder geëngageerde tekst.

Vertalen is steeds een pendelbeweging tussen twee talen en twee culturen, daarom maken we hier ook even plaats voor enkele vertalingen uit het Nederlands. Eén ervan slaat een brug tussen Aalst en Stockholm. We contacteerden de bekende Zweedse vertaalster Ingrid Wikén Bonde. Dit was haar reactie en commentaar: 'Mijn laatste vertaling van een Vlaming ligt vrij ver terug in de tijd. Twee studenten vertaalden onder mijn leiding Anne Provoost. Maar die vertalingen zijn al lang verschenen. Mijn trots is mijn vertaling van *De Kapellekensbaan* uit 1975. Mijn vertaling schreef ik eigenlijk met de hand op de andere kant van papier dat

ik van mijn man had gekregen. Hij werkte 'op tministerie' net als meneer Colson. Hij en de buurman zaten 's avonds te luisteren toen ik voorlas uit m'n vertaling die ik die dag had gemaakt. Bij het stuk over het ministerie knikten ze herkendend. De buurman is toen een fan van Boon geworden. Boons *Kapellekensbaan* heeft indertijd zo'n sterke indruk gemaakt op Per Holmer dat hij daarvoor uit een impasse losraakte en weer een boek kon schrijven. Het fragment dat ik gekozen heb, illustreert misschien hoe een vertaler te werk gaat. Eerst schrijven 'slungas iväg', dan 'pendlar fram', dan terug tot 'slungas iväg'. Eerst 'oförtäckt', dan 'oförblommerad', dan 'oförfalskad'. In de gedrukte tekst staan weer veranderingen, die na een aantal tussenversies tot stand zijn gekomen.'

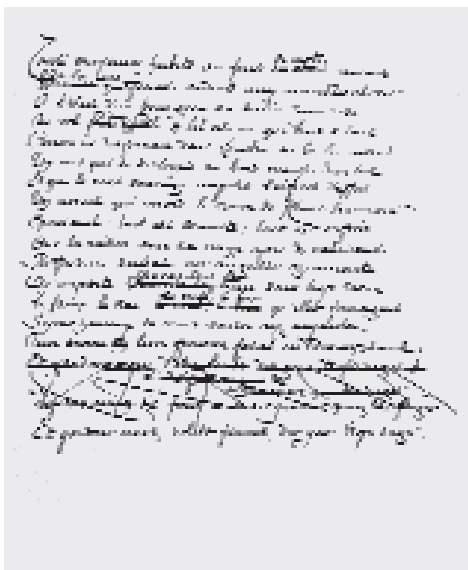
Dichter bij huis vonden we de Vestdijk-vertaler Spiros Macris bereid om een gedicht van Gerrit Achterberg in het Frans te vertalen. En om aan deze rubriek een persoonlijke toets te geven, blijven we nog even bij dezelfde taal. We maken hier graag ruimte vrij voor enkele gedichten van Patrick Lateur zelf. Ze werden in het Frans vertaald door Bernard De Coen die een keuze maakte uit Lateurs bundel *Ravenna* (2001). De titels *Haven*, *Emmaüs* en *Roeping* evoceren op zich reeds enkele waarden waar Patrick Lateur zich sterk vertrouwd mee voelt. Toch heeft hij, als vertaler en als redacteur, ook altijd gepleit voor een weidse blik 'open op de zee en verre streken.' Met waardering en dank!

De redactie van het *Kunsttijdschrift Vlaanderen*

LES HEURES D'APRÈS-MIDI

Toute croyance habite au fond de notre amour.
On lie une pensée ardente aux moindres choses:
À l'éveil d'un bourgeon, au déclin d'une rose,
Au vol d'un frêle et bel oiseau qui, tour à tour,
Arrive ou disparaît, dans l'ombre ou la lumière.
Un nid qui se disjoint, au bord moussu d'un toit,
Et que le vent saccage, emplit l'esprit d'effroi.
Un insecte qui mord le cœur des fleurs trémières
Épouvante: tout est crainte, tout est espoir.
Que la raison, avec sa neige âpre et calmante,
Refroidisse soudain ces angoisses charmantes,
Qu'importe, acceptons-les sans trop savoir
Le faux, le vrai, le mal, le bien qu'elles présagent;
Soyons heureux de nous sentir enfants,
Pour croire à leur pouvoir fatal ou triomphant;
Et gardons-nous, volets fermés, des gens trop sages.

EMILE VERHAEREN

Fragment van het handschrift van
Les heures d'après-midi door Emile
Verhaeren [24 cm x 17 cm].

DE MIDDAGUREN

In onze liefde woont een onbeperkt geloof.
Wij blijven mateloos geloven in 't geringe:
De eerste knop, de late roos, te tere dingen,
Het schuwe vogeltje dat wegdook in het loof
En in het lommer schuilt en opvliegt in het licht.
Een nest hangt half verwaaid in onweer en rukwinden,
Tot onze schrik, onder 't bemoste dakgebinte.
Ieder insect waarvoor de hoge stokroos zwicht
Jaagt angst aan: alles hangt nog tussen vrees en hoop.
Ook al zou kil verstand dit alles ondersnuewen
En angst verbannen naar al lang vervlogen eeuwen,
't Doet er niet toe: geef maar de vrije loop
Aan haar verhaal van goed en kwaad, van feit en mythe!
Gelukkig zijn wij nog gelijk het kind
Dat vast gelooft in wat het misschien zelf verzint.
En klap de luiken dicht voor al te wijze lieden.

UIT HET FRANS VERTAALD DOOR STEFAAN VAN DEN BREMT

LA TAPISSERIE DE SAINTE GENEVIÈVE

Comme elle avait gardé les moutons à Nanterre,
On la mit à garder un bien autre troupeau,
La plus énorme horde où le loup et l'agneau
Aient jamais confondu leur commune misère.

Et comme elle veillait tous les soirs solitaire
Dans la cour de la ferme ou sur le bord de l'eau,
Du pied du même saule et du même bouleau
Elle veille aujourd'hui sur ce monstre de pierre.

Et quand le soir viendra qui fermera le jour,
C'est elle la caduque et l'antique bergère,
Qui ramassant Paris et tout son alentour

Conduira d'un pas ferme et d'une main légère
Pour la dernière fois dans le dernière cour
Le troupeau le plus vaste à la droite du père.

CHARLES PÉGUY

HET TAPIJT VAN DE HEILIGE GENOVEVA

Omdat ze in Nanterre de schapen had geweid,
Lieten ze haar nu een heel andere kudde weiden,
De grootste horde waarin wolf en lam ooit beide
Een zelfde leven van ellende hebben geleid.

Zoals zij elke avond in haar eenzaamheid
Bleef waken op het erf of bij de waterzijde,
Onder dezelfde wilg en berk als toentertijde
Bewaakt zij nu dit stenen monster voor altijd.

En als de dag zal dichtgaan in de avondval,
Is 't die versleten herderin uit vroeger tijden
Die Parijs en omstreken samenbrengen zal

En die met kloeke stap en lichte hand zal leiden
Een allerlaatste maal in de allerlaatste stal
De reuzenkudde tot bij vaders rechterzijde.

UIT HET FRANS VERTAALD DOOR PAUL CLAES

HAVEN

'Stad van de vloot', zo lees ik op de poort
omgeven door vergulde barricaden,
gesloten tuin van steen alleen verstoord
door spel en gril van daken en arcaden.

Maar open op de zee en verre streken.
Drie boten van de vele, zichtbaar wiegend
op golven die tegen de wallen breken,
een zachte waterdans op zilte spiegel.

Eén ligt zeilklaar. De westenwind staat strak.
Straks vaart de man uit Rome naar de kim,
de ariiaan wacht af en voelt zich zwak.
Ik voel onder de poort zijn valse schim.

PATRICK LATEUR

PORT

'La ville de la flotte', ainsi dit le portail
entouré du fin or de bien des barricades
jardin muré de pierre au jeu de l'attirail
chatoyant de ses toits surplombant les arcades.

Certes ouverte au large, aux lointaines régions
Trois navires du lot, balancés sur les ondes
qui s'abattent à quai en circonvolutions,
douce danse de l'eau, glace où les sels abondent.

Un est prêt à la voile au fort vent d'occident.
Au plus haut s'en ira bientôt l'homme de Rome
l'aryen se sent faible et voilà qu'il attend
Je sens sous le portail son livide fantôme.

UIT HET NEDERLANDS VERTAALD DOOR BERNARD DE COEN

Haven van Classe, S. Apollinare Nuovo
(Ravenna), begin zesde eeuw.

EMMAUS

De tocht terug is nooit zo lang geweest.
Jeruzalem een puin, de droom verdroomd.
En alles wat men in de Schriften leest
is tevergeefs, voor altijd weggehoond.

De mijlen naar hun oude dorp doen pijn.
Twee volgelingen gaan vermoeid hun weg
van dagelijks brood en amper samenzijn,
bedroefd om alles wat hun werd ontzegd.

'Te klein is uw geloof in de profeten.'
Alleen hun oren zien, ze houden halt,
vernemen wat men nooit meer kan vergeten
en vragen: 'Blijf bij ons, de avond valt.'

PATRICK LATEUR

ROEPING

De dag nog jong. Een lucht van goud en licht.
Twee vissers deinend op het blauw. Het net
al vol. Van een dolfijn de felle schicht.
Het werk van alledag is ingezet.

'Kom mee met mij, twee mensenvissers maak
ik nu van u.' Hun ogen dwalen weg
van net en riem. En zonder tegenspraak
de sloep verlaten, zonder overleg.

En sjofel volgen zij de man aan land
te koninklijk gekleed, bewerkt met goud.
Ik wou dat zij nimmer hun taal en stand
vergeten waren, want de dag is oud.

PATRICK LATEUR

Emmaüs, S. Apollinare Nuovo (Ravenna), begin zesde eeuw.

EMMAUS

Les routes du retour aussi longues ne furent.
Jérusalem en ruine et le songe rêvé.
et tout ce que l'on lit aux Saintes Ecritures
Ne sera-ce qu'en vain, à jamais bafoué.

La distance au village est bien trop douloureuse.
Deux disciples suivant fatigués leur errance
Du pain de chaque jour et d'union peu nombreuse
Attristés par ce qui leur fut pris en malchance.

'Trop petite la foi dans la voix des prophètes.'
Seuls entendent leurs yeux, car ils nous ont appris
Ce qui ne se perd point, ce sont eux qui s'arrêtent
Et demandent: 'Restez, oncques tombe la nuit.'

UIT HET NEDERLANDS VERTAALD DOOR BERNARD DE COEN

VOCATION

Le jour est jeune encore. Un ciel d'or, de lumière.
Deux pêcheurs balancés sur le bleu. Les filets
bien remplis. D'un dauphin le brillant éphémère.
Le travail quotidien est déjà aux aguets.

'Venez et suivez-moi, pêcheurs de la nation
je vous fais à présent.' Leur regard abandonne
les filets et la rame. Et sans contradiction
la chaloupe quitter, sans parler à personne.

Et bien minablement suivent l'homme atterri
trop richement paré, assorti d'un or fin.
Je voudrais que jamais n'oubliant leur état
ils ne perdent leur langue, ô le jour est ancien.

UIT HET NEDERLANDS VERTAALD DOOR BERNARD DE COEN

Roeping van Petrus en Andreas, S. Apollinare Nuovo (Ravenna), begin zesde eeuw.

A MIA MADRE

Ora che il coro delle coturnici
ti blandisce nel sonno eterno, rotta
felice schiera in fuga verso i clivi
vendemmiati del Mesco, or che la lotta
dei viventi più infuria, se tu cedi
come un'ombra la spoglia
(e non è un'ombra,
o gentile, non è ciò che tu credi)

chi ti proteggerà? La strada sgombra
non è una via, solo due mani, un volto,
quelle mani, quel volto, il gesto d'una
vita che non è un'altra ma se stessa,
solo questo ti pone nell'eliso
folto d'anime e voci in cui tu vivi;

e la domanda che tu lasci è anch'essa
un gesto tuo, all'ombra delle croci.

EUGENIO MONTALE

DE INSPIRATIE, DE BUIK EN DE DICHTER

Nec fonte labra prolui caballino
Nec in bicipiti somniasse Parnaso
Memini, ut repente sic poeta prodirem,
Heliconidasque pallidamque Pirenen
Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederae sequaces: ipse semipaganus
Ad sacra vatium carmen adfero nostrum.

Quis expedit psittaco suum 'Chaere'
Picasque docuit verba nostra conari?
Magister artis ingenique largitor
Venter, negatas artifex sequi voces;
Quod si dolosi spes refulserit nummi,
Corvos poetas et poetridas picas
Cantare credas Pegaseium nectar.

PERSIUS

AAN MIJN MOEDER

Nu het koor van steenpatrijzen
jouw eeuwige slaap verzoet, verzaligde
zwerf in ordeloze vlucht naar de glooiingen
van de Mesco-kaap na de wijnoogst, nu de strijd
der levenden heviger woedt dan ooit: indien jij nu
als een schim je omhulsel loslaat
(het is geen schim,
o lieve, het is niet wat jij denkt),

wie zal jou dan beschermen? De verlaten straat
leidt nergens heen. Slechts twee handen, een gezicht,
die handen, dat gezicht, het teken van een leven
dat niet van iemand anders is maar van zichzelf,
slechts dát geeft jou een plaats in het van zielen
en van stemmen wemelend elysium waarin jij leeft;

en ook de vraag die je nalaat is,
in de schaduw van de kruisen, een teken van jou.

UIT HET ITALIAANS VERTAALD DOOR FRANS DENISSEN

DE INSPIRATIE, DE BUIK EN DE DICHTER

Mijn lippen heb ik aan het hengstenwater niet gelaafd,
en van een droom op de Parnassus met twee pieken die,
out of the blue, mij tot een dichter maakte, weet ik niets.
De meisjes van de Helicon, Pirene's bleekwater...
ik laat het graag aan hen van wie de klittende klimop
de bustes likt. Ikzelf, ik ben een halve boer die op
het plechtig offerfeest der Barden toch zijn lied aanbiedt.

Wie heeft de papegaai het 'Koppie-krauw' en bijgebracht
en wie heeft eksters mensenwoorden leren brabbelen?
Het is de meester in de kunst, de schenker van talent:
de Maag, bedreven producent van taal die ons normaal
niet is gegeven. Als de hoop op glittergeld plots straalt,
dan kan een ravendichter en een eksterdichteres,
net echte nectarverzen zingen, op z'n Pegasus.

UIT HET LATIJN VERTAALD DOOR PATRICK DERYNCK

[32] In his eramus lautitiis, cum Trimalchio ad symphoniam allatus est, positusque inter cervicalia minutissima expressit imprudentibus risum. Pallio enim coccineo adrasum excluserat caput, circaque oneratas veste cervices lativiam immiserat mappam fimbriis hinc atque illinc pendentibus. Habebat etiam in minimo digito sinistrae manus anulum grandem subauratum, extremo vero articulo digiti sequentis minorem, ut mihi videbatur, totum aureum, sed plane ferreis veluti stellis ferruminatum. Et ne has tantum ostenderet divitias, dextrum nudavit lacertum armilla aurea cultum et eboreo circulo lamina splendente conexo.

[33] Vt deinde pinna argentea dentes perfodit: 'Amici, inquit, nondum mihi suave erat in triclinium venire, sed ne diutius absentivos morae vobis essem, omnem voluptatem mihi negavi. Permittetis tamen finiri lusum.'

Sequebatur puer cum tabula terebinthina et crystallinis tesseris, notavique rem omnium delicatissimam. Pro calculis enim albis ac nigris aureos argenteosque habebat denarios. Interim dum ille omnium textorum dicta inter lusum consumit, gustantibus adhuc nobis repositorium allatum est cum corbe, in quo gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales esse solent quae incubant ova. Accessere continuo duo servi et symphonia strepente scrutari paleam coeperunt, erutaque subinde pavonina ova divisere convivis. Convertit ad hanc scenam Trimalchio vultum et: 'Amici', ait, 'pavonis ova gallinae iussi supponi. Et mehercules timo ne iam concepti sint. Temptemus tamen, si adhuc sorbilia sunt.'

Accipimus nos cochlearia non minus selibras pendentia, ovaque ex farina pingui figurata pertundimus. Ego quidem paene proieci partem meam, nam videbatur mihi iam in pullum coisse. Deinde ut audivi veterem convivam: 'Hic nescio quid boni debet esse', persecutus putamen manu, pinguisissimam ficedulam inveni piperato vitello circumdatam.

[34] Iam Trimalchio eadem omnia lusu intermisso poposcerat feceratque potestatem clara voce, siquis nostrum iterum vellet mulsum sumere, cum subito signum symphonia datur et gustatoria pariter a choro cantante rapiuntur. Ceterum inter tumultum cum forte paropsis excidisset et puer iacentem sustulisset, animadvertit Trimalchio colaphisque obiurgari puerum ac proicere rursus paropsidem iussit. Insecutus est supellecticarius argentumque inter reliqua purgamenta scopis coepit everrere. Subinde intraverunt duo Aethiopes capillati cum pusillis utribus, quales solent esse qui harenam in amphitheatro spargunt, vinumque dederunt in manus; aquam enim nemo porrexit. Laudatus propter elegantias dominus: 'Aequum, inquit, Mars amat. Itaque iussi suam cuique mensam assignari. Obiter et putidissimi servi minorem nobis aestum frequentia sua facient.'

Statim allatae sunt amphorae vitreae diligenter gypsatae,

quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo: FALERNVM OPIMIANVM ANNORVM CENTVM. Dum titulos perlegimus, complosit Trimalchio manus et: 'Eheu', inquit, 'ergo diutius vivit vinum quam homuncio. Quare tangomenas faciamus. Vita vinum est. Verum Opimianum praesto. Heri non tam bonum posui, et multo honestiores cenabant.'

Potantibus ergo nobis et accuratissime lautitias mirantibus larvam argenteam attulit servus sic aptatam ut articuli eius vertebraeque laxatae in omnem partem flecterentur. Hanc cum super mensam semel iterumque abiecisset, et catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalchio adiecit:

'Eheu nos miseros, quam totus homuncio nil est!

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus.

Ergo vivamus, dum licet esse bene.'

PETRONIUS, SATYRICON, 32-34

We waren al bij deze geraffineerde gerechtjes, toen mijnheer Trimalchio zelve onder muzikale begeleiding naar binnen werd gedragen en op een flinke stapel kussens werd gelegd. Onwillekeurig schoten we in de lach. Hij had zijn kaalgeschoren kop namelijk uit die scharlaken mantel gestoken en om zijn door de stof zwaarbeladen nek een servet met purperen rand gepropt, waaraan links en rechts kwastjes bungelden. Ook droeg hij een grote, vergulde ring om zijn linker pink en had hij om het onderste kootje van de ringvinger ernaast een wat kleinere ring die mij van massief goud leek maar die ook geheel overdekt was met een soort ijzeren sterretjes. Om het vertoon van rijkdom niet hierbij te laten ontblootte hij zijn rechterarm, waarom een gouden bracelet en een ivoren armband met glimmende sluiting prijkten.

Nadat hij vervolgens met een zilveren staafje tussen zijn tanden had geprikt, nam hij het woord. 'Vrienden,' sprak hij, 'het was mij eigenlijk nog niet aangenaam de eetkamer binnen te gaan. Maar ik wilde jullie niet ophouden door langdurige afwezigheid, en zo heb ik mij alle genoegens ontzegd. Maar met jullie permissie, ik maak wel dit spelletje af.'

Er volgde een jongen met een speelbord van terpentijnhout en kristallen dobbelstenen, en ik merkte nog iets heel subtiels op: in plaats van witte en zwarte stukken had hij gouden en zilveren denarii.

Terwijl Trimalchio onder het spelen louter taal uitsloeg van wevers, zaten wij nog aan de amuses. Er werd ons een dienblad gebracht met een mand erop en daarin weer een houten kip met breed gespreide vleugels, zoals je dat vaak ziet bij een kip die eieren uitbroedt. Meteen kwamen twee slaven naderbij en begonnen onder monterere klanken van het orkestje het stro te doorzoeken. Telkens weer haalden ze pauweneieren tevoorschijn, die ze dan onder de gasten uitdeelden.

Trimalchio draaide zijn gezicht naar dit tafereel. 'Vrienden,' zei hij, 'ik heb pauweneieren onder die kip laten leggen. En ik ben potdomme bang dat ze zijn uitgebreed! Laten we toch maar eens kijken of ze nog zijn op te slobberen.'

We kregen lepeltjes van minstens een half pond en staken die in de eieren, die van stevig deeg bleken te zijn. Ik had mijn portie al bijna aan de kant geschoven omdat ik dacht dat de inhoud een kuiken geworden was. Maar toen ik een oudgediende gast hoorde zeggen: 'Hé, daar moet iets lekkers in zitten!' pelde ik de schaal handmatig verder en trof een heerlijk vette vijgensnip in een jasje van gepeperde eierdooier.

Inmiddels had Trimalchio zijn spel stilgelegd en eveneens om al die hapjes gevraagd. En met luider stemme had hij ons uitgenodigd om eventueel nog een beker honingwijn te nemen toen het orkestje plotseling een teken gaf. Er ver-

scheen een schare dienaren die de schalen van de amuses in één keer afruimden, zingend en wel. In het drukke gedoe viel per ongeluk een schoteltje op de grond. Een jongen pakte het op, maar Trimalchio kreeg het in de gaten en gaf zijn orders: de jongen moest voor straf een paar draaien om zijn oren krijgen en hij moest het schoteltje weer laten vallen. Vervolgens kwam de serviesmeester, die het zilveren ding tussen de rest van het afval begon weg te bezemen. Daarna betraden twee langharige negerjongens de ruimte met kleine zakken, zoals die waarmee men in het amfiteater het zand besprenkelt, en goten wijn over onze handen — water werd door niemand aangeboden. Mijnheer oogstte onze lof vanwege zijn verfijnde stijl. 'Een eerlijke strijd,' sprak hij, 'dat is waar Mars van houdt. Daarom heb ik bevolen dat ieder zijn eigen tafeltje krijgt. Bijkomend voordeel: die stinkslaven hoeven niet zo om ons heen te draven en verpesten de lucht niet zo.'

Dadelijk werden zorgvuldig dicht gepleisterde glazen amforen binnengebracht. Op de hals was een etiket aangebracht met de volgende tekst: 'Falerner van het jaar van Opimius. Honderd jaar oud.' Terwijl wij de etiketten bekeken klapte Trimalchio in zijn handen. 'Ach jee,' riep hij uit, 'wijnen leven dus langer dan de mensjes! Laten we er maar op drinken, wijn is leven. Ik presenteer u een echte Opimianer! Gisteren heb ik niet zulke goede wijn geschonken, en dat terwijl ik veel sjiekere mensen aan tafel had.' Wij lagen te drinken en al die geraffineerde luxe grondig te bewonderen, toen een slaaf een zilveren skelet naar binnen bracht. Het was zo aangepast dat de ledematen en gewrichten los zaten en naar alle kanten gebogen konden worden. Een, twee maal gooide hij het neer op de tafel, waarbij het flexibele ding allerlei vormen aannam. Daarop sprak Trimalchio:

'Ach wee, ach wee, hoezeer zijn alle mensjes niets!
Zo zijn we later allemaal, in Orcus' hand.
Dus neem het ervan, zolang het hier nog kan!'

UIT HET LATIJN VERTAALD DOOR VINCENT HUNINK

AUTREMENT DIT, L'AMOUR

pour F.

Il y a,
il y a des jours de raisins doux, de pommes d'or,
de quoi faire taire notre veille soif.
Et l'eau qui court, torrents, rivières,
court sous la peau, enrobe nos coeurs,
calme nos doigts.
Rien ne manque, rien n'est mieux,
et quand la nuit vient,
elle affiche pour nous deux
un jeu complet d'étoiles.

Il y a des jours de fruits amers,
quand les pépins écrasés
nous blessent un peu la langue,
nous font former des mots moins beaux.

Il y a des jours de courte paille
où trois fois l'on tire la plus courte.
Les enfants sont un peu trop loin
pour qu'on entende leurs rires
et le chien qui murmure des rêves moroses
semble ne plus nous reconnaître.

Il y a des jours où tu m'aimes,
des jours où tu m'aimes bien.
Ainsi nous avançons, nous souvenant
et oubliant, marée haute, marée plate,
que le bonheur est un mélange
et que jamais il ne ressemble
ni tout à fait à ce que nous croyons
ni à lui-même,
ni à lui-même.

FRANCIS DANNEMARK

ANDERS GEZEGD, DE LIEFDE

Er zijn,
er zijn dagen van zoete druiven, gouden appels
om onze oude dorst te lessen.
En het stromende water, bergbeken, rivieren,
stroomt onder onze huid, omhult onze harten,
verkoelt onze vingers.
Niets ontbreekt, niets kan beter,
en als de nacht komt,
spreidt hij voor ons beiden
een complete sterrenset ten toon.

Er zijn dagen van bittere vruchten,
wanneer de geplette pitten
onze tong licht verwonden
en onze woorden vervormen.

Er zijn dagen van strootje trekken
waarop je drie keer aan het kortste eind trekt.
De kinderen zijn iets te ver weg
om hun lach nog te kunnen horen,
en de hond die zijn knorrig dromen gromt
lijkt ons niet te herkennen.

Er zijn dagen dat je van me houdt,
dagen dat je me graag mag.
Zo gaan we verder, soms herinneren we ons,
soms vergeten we, net als het getij,
dat geluk een mengeling is
en dat het nooit helemaal lijkt
op wat we geloven,
noch op zichzelf,
noch op zichzelf.

UIT HET FRANS VERTAALD DOOR HILDE KETELEER

BIRGITTASYNER

Uppblött och mättad
indränkt i guds våta skimmer

saknar den extatiska armar
med bakåtböjt smärtoansikte

ett förmjukat dagsanlete, nattliggjort
av guds sträva tunga, slickande

längs hennes nervers uppenbarelsen
GUD! GUD! GUD! GUD!

Nerfaller som växande manna
När trä blir Bröd blir Vete

Tränger världen genom träkanalerna
fills av den våta som är världens syner

mot denna rikedom
mot detta glänsande

synbördiga
djur –

EVA STRÖM

LIEBFRAUENKIRCHE

Den förälskade kvinnan kom hem anorektisk
det var något förfärligt över henne
som om döden rört vid henne med sin hand
Varje minut av sitt liv skrev hon brev till sin älskade
Hon skrev på vad som helst, handflator, löv eller luft
De började alla: Mon amour, ce n'est pas de luxe qui me
manque

Mon amour, döden är en stor bukett med gula liljor
och blå stormhattar invirade i en brudslöja
Blomsterhandeln försöker hitta adressaten
som förtvivlad försöker tvätta sig, äta, till och med tala
Europas huvudstäder lutar sig trötta tillbaka
alla kyrkor byggs ihop med sina århundraden
utanför katedralerna står tiggare med utsträckta handflator
snart förvandlade till drickande skulpturer av kött

Min älskade, det som fattas mig är inte städerna
stenarna eller de utdöda folkslagen
du hör hela tiden deras rop över bergsluttningarna
du ser deras skepp där floderna flyter samman
du går på ett torg, du vill komma nära en ensamhet
du slår i alla lexikon som finns
men hälften av alla ord har försvunnit

EVA STRÖM

Legende foto: In de kloosterkerk van Vadstena (Zweden) bevindt zich een
middeleeuwse houten heiligenbeeld waarvan de armen zijn verdwenen. Het is
een voorstelling van de Zweedse mystica, de heilige Birgitta (ca. 1303-1373),
op het moment dat zij haar openbaringen ontvangt.

VISIOENEN VAN BIRGITTA

Doorweekt en verzadigd
gedrenkt in Gods natte glans

zit zij, extatisch, zonder armen,
met achterovergebogen smartengelaat,

een verzacht dagaangezicht, vernachtelijk
door Gods ruwe tong, likkend

langs wat haar zenuwen openbaren
GOD! GOD! GOD! GOD!

En als wassend manna valt
Terwijl hout verandert in Brood verandert in Koren

Trekt de wereld door de houtkanalen,
gevuld met vocht, de visioenen van de wereld,

naar die rijkdom
naar dat glanzende

met visioenen bezwangerde
dier –

UIT HET ZWEEDS VERTAALD DOOR LISETTE KEUSTERMANS

LIEBFRAUENKIRCHE

De verliefde vrouw kwam thuis, anorectisch
er hing iets vreselijks om haar heen
het was alsof de dood haar had beroerd met zijn hand
Elk moment van haar leven schreef ze brieven aan haar
geliefde
Ze schreef overal op, handpalmen, bladeren, luchten
Steeds begon ze met Mon amour, ce n'est pas de luxe qui me
manque

Mon amour, de dood is een groot boeket gele lelies
en monnikskap, in een bruidssluijer gewikkeld
De bloemenzaak is op zoek naar de geadresseerde
die zich wanhopig probeert te wassen, te eten, te spreken zelfs
De hoofdsteden van Europa leunen vermoeid achterover
de kerken worden aan elkaar vastgebouwd met hun eeuwen
voor de kathedralen staan bedelaars met uitgestrekte hand-
palm
dadelijk worden ze omgevormd tot drinkende beeldhouw-
werken van vlees

Mijn geliefde, wat mij ontbreekt, zijn niet de steden
de stenen of de volkeren die uitgestorven zijn
je hoort hun stem steeds over de bergellingen
je ziet hun schepen waar de rivieren samenvloeien
je loopt over een plein, je wil dicht bij de eenzaamheid komen
je zoekt in alle woordenboeken die er zijn
maar de helft van de woorden is verdwenen

UIT HET ZWEEDS VERTAALD DOOR LISETTE KEUSTERMANS

PHARAO

Ik wil met wat mij is geworden,
in de volgende orde,
in éne plaats begraven zijn:

De deken waar ik onder lag
tot aan mijn kin,
dewijl haar hand hem also lei;
– heengaande zag ze om en zei:
nu is de nacht niet zonder mij –

de dingen van den dag:
geluk en stof in evenwicht
door liefde's overmacht,
til ze voorzichtig uit het licht
in deze schacht;

zet ook de avondstonden bij:
de stenen niet aaneen, dat zij
eeuwigheid houden rondom mij;

en van den gulden morgenstond
breng wijn bij mijnen mond.

Wat haar lichaam betreft, volsta
met deze kruik vol as, weldra
is dit het waartoe ik verga.

Doe aan dit lied niet toe of af,
richt niet over een graf,
opdat geen dode u bestraft;

Maar leg als laatste wat gij doet
al mijn gedichten aan mijn voet;
krachten, waarmee ik opstaan moet.

GERRIT ACHTERBERG

Getekend portret van
Gerrit Achterberg door
Cees Bantzinger, 1942

PHARAON

Je veux, avec ce qui sera de moi,
et dans l'ordre indiqué,
être en un lieu enterré:

Le drap qui me couvrit
tendu jusqu'au menton,
car sa main ainsi le posa;
– se retournant, elle prononça:
la nuit ne sera plus sans moi –

les objets du jour:
en équilibre, matière et bonheur
par la toute-puissance de l'amour,
portez-les dans ce puits sans heurts,
afin que l'ombre les entoure;

enfouissez encore les heures vespérales:
ménagez l'espace entre les dalles,
veillant qu'autour de moi, l'éternité s'installe;

et de l'aurore dorée du matin
portez à mes lèvres le vin.

Quant à son corps, on ne prendra
qu'un vase de cendres, voilà
ce qui de moi résultera.

Que ce chant ne subisse ni ajout, ni coupure,
ne jugez pas une sépulture,
pour que le mort ne vous censure;

mais dans un dernier geste, vous viendrez déposer
chacun de mes poèmes qui seront à mes pieds;
les forces par lesquelles je dois ressusciter.

UIT HET NEDERLANDS VERTAALD DOOR SPIROS MACRIS

PSALM

O durere totdeauna mi-a fost singurătatea ta ascunsă,
Dumnezeule, dar ce era să fac?
Cînd eram copil mă jucam cu tine
și-n închipuire te desfăceam cum desfaci o jucărie.
Apoi sălbăticia mi-a crescut,
cîntările mi-au pierit,
și fără să-mi fost vreadată aproape
te-am pierdut pentru totdeauna
în țărîină, în foc, în văzduh și pe ape.

Între răsăritul de soare și-apusul de soare
sunt numai tină și rană.
În cer te-ai închis ca-ntr-un coșciug.
O, de n-ai fi mai înrudit ce moartea
decît cu viața,
mi-ai vorbi. De-acolo unde ești,
din pămînt ori din poveste mi-ai vorbi.

În spinii de-aci, arată-te, Doamne,
să știi ce-aștepti de la mine.
Să prind din văzduh sulița veninoasă
din adînc azvîrlită de altul să te rănească subt aripi?
Ori nu dorești nimic?
Ești muta, neclintita identitate
(rotunjit în sine a este a),
nu ceri nimic. Nici măcar rugăciunea mea.

Iată, stelele intră în lume
doedată cu întrebătoarele mele tristeți.
Iată, e noapte fără ferestre-n afară.
Dumnezeule, de-acum ce mă fac?
Î mijlocul tău mă dezbrac. Mă dezbrac de trup
ca de-o haină pe care-o lași în drum.

LUCIAN BLAGA

PSALM

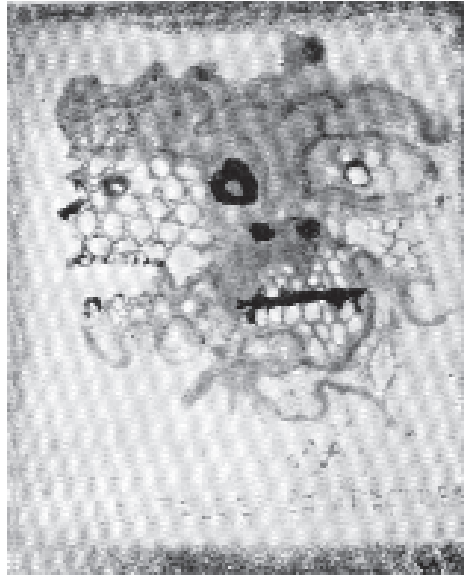
Je verborgen eenzaamheid heeft me altijd pijn gedaan,
mijn God, maar wat kon ik doen?
Als kind speelde ik met je
en in verbeelding haalde ik je uiteen als een stuk speelgoed.
Later kreeg mijn wildheid de overhand,
mijn gezangen verstierven,
en hoewel je me nooit nabij bent geweest,
ben ik je voor altijd verloren
in de aarde, in het vuur, in de lucht en op de wateren.

Van zonsopgang tot zonsondergang
ben ik niets anders dan slijk en wond.
Je sloot je in de hemel op als in een doodkist.
Indien je niet zozeer verwant was geweest met de dood
dan wel met het leven,
ja, dan had je me aangesproken. Waar je ook bent,
op aarde of in een sprookje, je had me aangesproken.

In de doornen hierneerwaarts, vertoon je, Heer,
zodat ik weet wat je van mij verwacht.
Zal ik de gifspeer, die een ander uit de diepte gooide
om je onder een vleugel te verwonden, opvangen in haar
vlucht?
Of verlang je niets?
Je bent de stomme, onbewogen eigenheid
(a is in zichzelf afgerond a)
je vraagt niets. Niet eens mijn gebed.

Kijk, daar betreden de sterren de wereld
tegelijk met mijn vragende verdriet.
Kijk, het is een nacht zonder raam op de buitenwereld.
Mijn God, wat moet ik van nu af aan beginnen?
In jouw midden kleed ik me uit. Ik trek mijn lichaam uit
als een kledingstuk dat je achterlaat op de weg.

UIT HET ROEMEENS VERTAALD DOOR JAN H. MYSJKIN

Dentelles et Spèctres van de hand van Victor Hugo.

MORS

Je vis cette faucheuse. Elle était dans son champ.
Elle allait à grands pas moissonnant et fauchant,
Noir squelette laissant passer le crépuscule.

Dans l'ombre où l'on dirait que tout tremble et recule,
L'homme suivait des yeux les lueurs de la faux.
Et les triomphateurs sous les arcs triomphaux
Tombaient; elle changeait en désert Babylone,
Le trône en échafaud et l'échafaud en trône,
Les roses en fumier, les enfants en oiseaux,
L'or en cendre, et les yeux des mères en ruisseaux.
Et les femmes criaient: – Rends-nous ce petit être.
Pour le faire mourir, pourquoi l'avoir fait naître? –
Ce n'était qu'un sanglot sur terre, en haut, en bas;
Des mains aux doigts osseux sortaient des noirs grabats;
Un vent froid bruissait dans les linceuls sans nombre;
Les peuples éperdus semblaient sous la faux sombre
Un troupeau frissonnant qui dans l'ombre s'enfuit;
Tout était sous ses pieds deuil, épouvante et nuit.
Derrière elle, le front baigné de douces flammes,
Un ange souriant portait la gerbe d'âmes.

VICTOR HUGO

FEBER

Hönsen sover. Även tuppen.
Vindsnurran sover på hönshusets tak.
Fadern har gömt sig under en sten.
Även morfadern.
Duvorna håller sig undan i skogen.
Men Svanen har värpt sina fem nattliga ägg.
Barnet som hostar och har mycket ont i bröstet
klättrar på feberstegen upp till en bror
som flög bort.
Stor sorg. Liten sorg.
Försilvrade tuvor
och tistlar.

WERNER ASPENSTRÖM

MORS

Ik zag die maaimachine. Ze stond daar op het veld.
Zij graaide en zij maaide met een immens geweld,
Een zwart geraamte dat de schemer liet

verstrijken.

Een man stond naar het schijnsel van de zeis te kijken
Vanop een plek waar alles, lijkt het, wijkt en trilt.
En menig triomfator valt van zijn ereschild.
En Babylonië verandert in woestijnen,
De kinderen in vogels terwijl de rozen kwijnen,
De troon in een schavot en het schavot in troon,
Het goud in as, en moederogen in een stroom.
De vrouwen schreeuwden: – Geef terug, dit kleine wezen.
Waarom werd het geboren, slechts om de dood te vrezen? –
Het was een snik op aarde maar, omhoog, omlaag.
Uit zwarte bedden kwamen knoken en geklaag.
Een ijselijke wind deed menig doodskleed suizen;
Onder de kille zeis leken de mensen muizen,
Een radeloze kudde die vlucht in duisternis;
Onder hun voeten rouw, nacht en ontsteltenis.
Daarachter, terwijl zachte stralen hem omranden,
Een engel met een ruiker zielen in zijn handen.

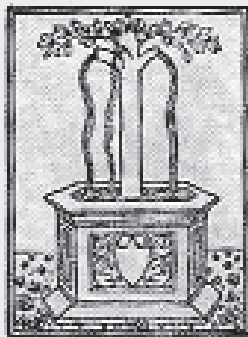
UIT HET FRANS VERTAALD DOOR KOEN STASSIJNS

KOORTS

De hen slaapt. De haan ook.
Het windmolentje slaapt op het dak van het hoenderhok.
De vader heeft zich verborgen onder een steen.
De grootmoeder ook.
De duiven verschuilen zich in het bos.
Maar de Zwaan heeft haar vijf nachtelijke eieren geworpen.
Het kind dat hoest en veel borstpijn heeft
klautert op de koortsladder naar een broer
die is weggevlogen.
Groot verdriet. Klein verdriet.
Verzilverde graspollen
en distels.

UIT HET ZWEEDS VERTAALD DOOR IVO VAN STRIJTEM

Das Stunden-Buch
enthaltend die drei Bücher:

Vom menschlichen Leben/
Von der Pilgerschaft/
Von der Armut
und vom Tode

Rainer Maria Rilke

De eerste uitgave van R.M. Rilkes Das Stundenbuch (1905). Omslagontwerp van W. Tiemann.

Dich wundert nicht des Sturmes Wucht, –
du hast ihn wachsen sehn; –
die Bäume flüchten. Ihre Flucht
schafft schreitende Alleen.
Da weisst du, der vor dem sie fliehn
ist der, zu dem du gehst,
und deine Sinne singen ihn,
wenn du am Fenster stehst.

Des Sommers Wochen standen still,
es stieg der Bäume Blut;
jetzt fühlst du, dass es fallen will
in den der Alles tut.
Du glaubtest schon erkannt die Kraft,
als du die Frucht erfasst,
jetzt wird sie wieder rätselhaft,
und du bist wieder Gast.

Der Sommer war so wie dein Haus,
drin weisst du alles stehn –
jetzt musst du in dein Herz hinaus
wie in die Ebene gehn.
Die grosse Einsamkeit beginnt,
die Tage werden taub,
aus deinen Sinnen nimmt der Wind
die Welt wie welches Laub.

Durch ihre leeren Zweige sieht
der Himmel, den du hast;
sei Erde jetzt und Abendlied
und Land, darauf er passt.
Demütig sei jetzt wie ein Ding,
zu Wirklichkeit gereift, –
dass Der, von dem die Kunde ging
dich fühlt, wenn er dich greift.

RAINER MARIA RILKE

Het woeden van de storm verbaast je niet, –
je hebt hem aan zien komen; –
de bomen vluchten. Hun vlucht
brengt hele dreven in beweging.
En je beseft dat die voor wie zij vluchten,
diegene is waar jij naartoe gaat,
en al jouw zinnen loven hem,
als jij aan 't venster staat.

De zomerweken stonden stil,

het bloed der bomen steeg;
nu voel je dat het vallen wil
in hem die alles doet.
Je meende al, 'k herken de kracht
als ik de vrucht kan grijpen,
nu wordt ze opnieuw mysterie
en jij bent weer een gast.

De zomer was zowat je huis,
daar weet je alles staan –
nu moet je naar je hart terug
als naar de vlakte gaan.
De grote eenzaamheid begint,
de dagen worden doof,
en uit je zinnen neemt de wind
de wereld als verwelkend loof.

Door hun lege twijgen kijkt
de hemel, die je hebt;
wees aarde nu en avondlied
en land waarop hij past.
Wees nu deemoedig als een ding
tot werkelijkheid gerijpt, –
dat Hij van wie de mare ging,
je voelt, als hij je grijpt.

UIT HET DUIJS VERTAALD DOOR PIET THOMAS

DOGGEREL BY A SENIOR CITIZEN

Our earth in 1969
Is not the planet I call mine,
The world, I mean, that gives me strength
To hold off chaos at arm's length.

My Eden landscapes and their climes
Are constructs from Edwardian times,
When bath-rooms took up lots of space,
And, before eating, one said Grace.

The automobile, the aeroplane,
Are useful gadgets, but profane:
The enginry of which I dream
Is moved by water or by steam.

Reason requires that I approve
The light-bulb which I cannot love:
To me more reverence-commanding
A fish-tail burner on the landing.

My family ghosts I fought and routed,
Their values, though, I never doubted:
I thought their Protestant Work-Ethic
Both practical and sympathetic.

When couples played or sang duets,
It was immoral to have debts:
I shall continue till I die
To pay in cash for what I buy.

The Book of Common Prayer we knew
Was that of 1662:
Though with-it sermons may be well,
Liturgical reforms are hell.

Sex was, of course – it always is -
The most enticing of mysteries,
But news-stands did not yet supply
Manichaeian pornography.

The Speech was mannerly, an Art,
Like learning not to belch or fart:
I cannot settle which is worse,
The Anti-Novel or Free Verse.

Nor are those Ph.D.'s my kith,
Who dig the symbol and the myth:
I count myself a man of letters
Who writes, or hopes to, for his betters.

GERIJMEL VAN EEN OUDERE HEER

Ik weet niet of mij de planeet
In '69 welkom heet;
Ze geeft de kracht niet, welbeschouwd,
Die chaos op een afstand houdt.

Mijn Paradijs onder de zon
Komt uit een *fin de siècle*-bron,
De badkamer die ruimte bood,
Een dankgebed voor 't avondbrood.

Per auto of per vliegtuig gaan,
Is efficiënt, maar ook profaan;
't Machinepark waar ik van droom
Werkt nog op waterkracht of stoom.

Omdat de Rede mij verplicht,
Berust ik in elektrisch licht;
Maar ik waardeer, meer dan iets anders
Een trappenhuis met vleermuisbranders.

Het spook familie dient weerstaan,
Maar ik nam wel haar waarden aan;
De protestantste plichtsethiek
Leek praktisch en zelfs sympathiek.

Toen thuis nog werd gemusiceerd,
Gold schulden maken als verkeerd;
Slechts met baar geld verreken ik
Mijn kooplust, tot de laatste snik.

't Gebedenboek waar wij in lezen
Schijnt uit de Stuart-tijd te wezen;
Moderne preken gaan nog wel,
Maar nieuwe liturgie: een hel.

Seks was natuurlijk – was en is -
De lokkendste geheimenis;
Maar wat ook de kiosk ons bood,
Geen manicheisch pornobloot.

Spreken was kunst: je leerde praten,
Net als geen scheid of boer te laten;
Waar gruw ik nog het meeste van?
Vrij vers of de anti-roman?

Ik houd ook niet van die geleerden
Die mythe en symbool vereerden;
Mijn wens en hoop is: schrijver zijn
Voor lezers die wat wijzer zijn.

Dare any call Permissiveness
An educational success?
Saner those class-rooms where I sat in,
Compelled to study Greek and Latin.

Though I suspect the term is crap,
If there *is* a Generation Gap,
Who is to blame? Those, old or young,
Who will not learn their Mother-Tongue.

But Love, at least, is not a state
Either *en vogue* or out-of-date,
And I've true friends, I will allow,
To talk and eat with here and now.

Me alienated? Bosh! It's just
As a sworn citizen who must
Skirmish with it that I feel
Most at home with what is Real.

W.H. AUDEN

Vier tekeningen van W.H. Auden. Gemaakt op de vooravond van zijn overlijden (28 september 1973) door de Oostenrijkse kunstenaar Anton Schumich tijdens een lezing in het Palffy Paleis te Wenen.

Wie zegt dat alles tolereren
Goed samengaat met school en leren?
In mijn gezonder klaslokalen
Moest ik Latijn en Grieks vertalen.

De term deugt niet, naar ik geloof,
Maar *is* er een generatiekloof,
Wiens schuld dan? Wordt het niet versjteerd
Door wie zijn moedertaal niet leert?

Liefde, althans, is onbepaald:
Niet modieus, niet achterhaald.
'k Heb goede vrienden, toegegeven,
Om mee te eten, praten, leven.

Zou *ik* vervreemd zijn? Zottepraat!
Als nieuwe burger van de staat
Die met vervreemding in gevecht is,
Voel ik me 't meest thuis bij wat Echt is.

UIT HET ENGELS VERTAALD DOOR PETER VERSTEGEN

DEMASIADO TARDE

Más tarde, algún día, sabremos
quién dijo qué,
y por qué lo dijo,
y para qué. Más tarde, no ahora,
cuando ya no digan nada
y sólo nos sonrían, satinados y distantes,
- como reyes y generales
de los libros de historia -
desde veleros y mansiones
con perros y criados. Entonces sí:
cuando estén a salvo, tras sus pulseras de oro,
tras sus gafas oscuras,
tras mujeres que se tiñen de rubio y felicidad
para la foto, entonces sabremos
quién robó qué,
y de quién lo robó,
y por qué o por qué no. Más tarde,
demasiado tarde, eso es seguro,
habrá quien, rabioso, les señale con el dedo
y anuncie: fueron ellos. Fueron ellos.
Cuando ya naveguen por dulcísimos paraísos
fiscales, olvidados del pecado original,
de la muerte de Abel, del Che, de Falcone,
de invasores de piel oscura
que se ahogaron en las mismas aguas
- diga Heráclito lo que diga -
en que ellos navegan. Y no sambremos,
aún no, lo que dice, ni por qué,
ni para qué lo dice,
quien les señala con el dedo. O sí,
lo sabremos, pero más tarde,
demasiado tarde.

JOSÉ OVEJERO

TE LAAT

Later, ooit, komen we wel
te weten wie wat heeft gezegd,
en waarom,
en waarvoor. Later pas, nu niet,
als ze al niets meer kunnen zeggen
en alleen nog glimlachen, glanzend en op afstand,
- zoals koningen en generaals
in geschiedenisboeken -
uit zeilboten en kasten van huizen
met honden en bedienden. Dan wel:
als ze veilig zijn, achter hun gouden horloges,
achter hun donkere brillen,
achter vrouwen met blondgeverfde haren en geluk
voor op de foto, pas dan komen we te weten
wie wat heeft gestolen,
en van wie,
en waarom en waarom niet. Later pas,
te laat, zoveel is zeker,
komt iemand die hen woedend en beschuldigend aanwijst
en bekendmaakt: zij waren het. Zij waren het.
Als ze al door fiscale
paradijzen varen, de erfzonde vergeten zijn,
en de dood van Abel, van Che, van Falcone,
en van indringers met donkere huid
die verdronken in dezelfde wateren
- Heraclitus mag zeggen wat hij wil -
als waardoorheen zij varen. En dan nog weten we niet,
nog altijd niet, wat hij zegt, of waarom,
of waarvoor degene het zegt
die hen beschuldigend aanwijst. Of toch,
ja, dan weten we het wel, maar pas later,
te laat.

UIT HET SPAANS VERTAALD DOOR BART VONCK

CARMEN BURANUM 130

Olim lacus colueram,
olim pulcher exstiteram,
dum cygnus ego fueram.

Miser, miser,
modo niger
et ustus fortiter!

Eram nive candidior,
quavis ave formosior;
modo sum corvo nigrrior.

Miser, miser,
modo niger
et ustus fortiter!

Me rogas urit fortiter,
gyrat, regyrat garcifer;
propinat me nunc dapifer

Miser, miser,
modo niger
et ustus fortiter!

Mallem in aquis vivere
nudo semper in aere
quam in hoc mergi pipere.

Miser, miser,
modo niger
et ustus fortiter!

Nunc in scutella iaceo
et volitare nequeo;
dentes frendentes video.

Miser, miser,
modo niger
et ustus fortiter!

PANXIT CLERICUS VAGANS SAEC. XIII.

SWANECLACH

Ooit was ic thuus op maer en plas,
oit stont ic hoge, soon en ras,
doen ic noch vriè swane was.

O smart, o smart,
voortaen pecswart
en doorgesoden hart!

Noch witter was ic doen als snee,
so mooy negeene vogel, nee;
nu swarter als een craeye, wee!

O smart, o smart,
voortaen pecswart
en doorgesoden hart!

Het braetspit gloeyt en doet mi seer,
de coocnecht went en went mi weer;
nu reict de drost mi aen sijn heer.

O smart, o smart,
voortaen pecswart
en doorgesoden hart!

Opt water leefd'ic liever voort,
daer d'open hemel altijt gloort,
als dat die peper mi versmoort.

O smart, o smart,
voortaen pecswart
en doorgesoden hart!

Nu lig ic op een scotel claer
en vliegen can ic niet vandaer;
ic sie hun tanden cnersen naer.

O smart, o smart,
voortaen pecswart
en doorgesoden hart!

IN DIETSCE: ANDRIES WELKENHUYSEN.

EN SKATT UTAN SKATT

hade ägnat sig

Medan hon gick hem kom ordline på att hon inte hade ägnat sig
tänkt ut pengarna, och mer än så, hon kom till och med på att hon
bara velat gå in till staden, för att kunna gå lilla kapellet's väg fram,
och... ja, det var den oförfalskade sanningen, för att träffa den
där grönbjällingen skatt. Det var inte några lögnen det där som hon
nuttit och hasplat ut sig upp på vinden, nej vid gud, det var san-
ningen, och hur som helst så var det den tre man som hon hade
kunna tala om själens innersta gömmor med: han hade varit den
tre som hade härt på och blivit eid och lågur och som inte hade
kommit krypande in under kjolen på henne. Hon ägnade att hon
gett sig av så hastigt från den där vinden och tite passat på att
vicka alla sina färisiga drömmor till liv och uttala alla sina tankar
som ingen enda man hade lysmat på hitills... hon hade alltid
kännt sig hitter till sinnes, därför att karlar inte förstär att även en
kvinna har en hjärna. Och när hon låg i sängen, tänkte hon på
den där lilla obetydliga pojken med håret som stod rakt upp: han
är en liten skatt, tänkte hon... och så måste hon skratta åt ordle-
ken: en skatt utan skatt, fortsatte hon. Hon grunnade på en föra-
vändning att träffa honom igen. Morgonen därpå vaknade hon
emellertid med ett åckel, med en känsla av motvilja mot hela det
här livet... det här termuren med fabriksstulen alldeles tillit var
en mara som högre makter höll hennes huvud fångat i... vart
hade burnadomsdrömmarna tagit vägen, var fanns hennes vilja att
kämpa, när hon nu nästan var beredd att gåta sig med en pojke-
vasker som stod i begrepp att raka sig för första gången? Hon grep
sitt parazoll och sitt guldarmband och sa till dngan sin far att han
kunde koka lite mindre gröt till lunch, för hon skulle till bryssel...
och med kusin marias adresskort i fickan blev hon på tåget. Hon
hade aldrig sett bryssel förr och blev något övervuldigad... hon
gick omkring och frågade i de stora varuhusen och de såg medlid-
samhet på henne: det var i forest som deras kusin bodde, och spör-
vagnen förde henne längre och längre bort, in på andra gator:
ordline såg strax att bryssel var för stort för henne, hon skulle få
kämpa en gudakamp för att kunna komma till toppen här... hon
skulle bli gammal och grå i den övermänniskliga striden... och en-
gammal och grå ordline, vad var det för något? Nej, hon måste
vara ung, med gyllene armband runt handlederna och med hand
i häret.

Fragment uit De Kapellekensbaan in Zweedse vertaling van Ingrid Wikén Bonde

EEN SCHATT ZONDER SCHATT

In het huiswaars waren veel het ontfing op, dat zij geen oogenblik met het geld had in-
gezien, en meer nog, viel het haar zelfs op dat zij alleen naar de stad had willen
gaan, om lange de kapellekensbaan te kunnen wandelen, en... ja, het was de over-
vloende waarheid, en niet anders haar rekken was het om te hebben uitmat. Het waren geen
leugens geweest die ze op de maraarde had uitgebruld, bij god nam, het was de
woortheid geweest, en het slot van rekoning was het ook bij haar de drie man gewest
waartoe ze over de zit der dingen kon spreken: hij was de zite geweest, die gebistend
had en in bloed was geweest, en niet anders haar rekken was het om te hebben. Zij had
spijt ze ving op die maraarde te zijn weggelepen, en daar niet al hoor dware dronken
te hebben opperhoofd, en al hoor gesichten uitgeproken waar het nog tre geen enkele
naar naar gebistend had... zij had zich altijd bitter gestemd gevoeld, omdat een man
meer begrijpe dat ook een vrouwe forsens heeft. Dit in haar had dacht ze aan die kleine
onbelangrijke jongen met zijn overvloed staande haren: hij is een schat, dacht ze...
en ze moest lachen met die woordspeling: een schatt zonder schatt, vervolgde ze, ze
zinde op een oogenblik om hem weer te kunnen ontmoeten. De morgen daarna
ontwaakte ze echter met een waly, met een tegenzin om dit hele leven... dit ter-
muren met de ampelende fabriksstul was een strep woortis hogere machten haar
hoofl gewangen hielden... maar waren dan de dronken uit haar jengd, maar was haar
wil om te worden, dat zij nu haar bereid was om met een jongen te trouwen die
zich nog voor de zite maal scheren moest? Zij grep haar parazoll en haar gouden arm-
band en zei tot vapere haar vader, dat hij sun de nuen wat minder taferep kon
maken, want zij ving naar bryssel... en met het adreskaartje van hun nichte maria in
de zite stapte ze in de trein. Ze had nog nooit bryssel gezien en was wat overvuldigd...
reedslopend, al suggestie in de grote magazijnen, bezag men haar medelijdel: het was
te forest dat hun nichte woonde, en de trein voerde haar leuwer verder andere straten in:
ordline zag amantuis dat bryssel te groot was voor haar, zij zou een godsmuanding
hebben te voeren om hier aan de spite te kunnen hoven... zij zou oud en vergrijnd
raken in die dovevrentelijke strijd... en een oude en grijze ordline, wat was dat?
Nu, zij moest jong zijn, met gouden armbanden rond de polsen en met stricken in
het haar.

Fragment uit de Zweedse vertaling Lilla kapellet's väg (1975, p. 241-242) door Ingrid Wikén Bonde

Fragment uit De Kapellekensbaan van Louis Paul Boon (p. 194-195).